

Lukijalle	3
Sisällys	6
Johdanto: Terveystiedon ylioppilaskoe	8

I

Terveyden tutkiminen

1 Terveyden edistäminen	12
Sairauksien hoitamisesta terveyden edistämiseen	13
Terveyden edistämisen kohteita ja keinoja	15
Terveys- ja yhteiskuntapolitiikka terveyden edistämisessä	16
Terveyden edistäminen terveydenhuollon yhtenä tehtävänä	18
Koulutus ja terveysosaamisen kehittäminen	19
Osallisuus edistää terveyttä ja hyvinvointia	21
Terveyden edistämisen tulevaisuuden haasteita	22
<i>Tehtävät</i>	23
2 Tutkimus terveyden edistämisen tukena	24
Arkitieto on subjektiivista	25
Tieteellinen tieto perustuu tutkimuksiin	26
Terveystutkimuksen kohteet	28
Terveystutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä	30
<i>Tehtävät</i>	31
3 Tutkimusprosessin eteneminen – ongelmasta johtopäätöksiin	32
Tutkimuksen suunnittelun perusperiaatteita	32
Tutkittavan joukon valinta	34
Tutkimustyyppin ja tutkimusasetelman valinta	35
Määrällisen tutkimuksen erityispiirteet	37
Laadullisen tutkimuksen erityispiirteet	43
Tutkimuksen johtopäätökset ja raportointi	47
<i>Tehtävät</i>	47
<i>Näkökulma: Kaksi tapaa tutkia terveyskäyttäytymistä</i>	48

4 Tutkimustiedon luotettavuus ja arviointi	49
Määrällisen tutkimuksen arviointikriteerit	49
Laadullisen tutkimuksen arviointikriteerit	50
Läpinäkyvä ja vertaisarvioitu tutkimusraportti kertoo luotettavuudesta	51
Sopiva tutkimusasetelma ja aineisto tukevat luotettavuutta	52
Tutkimustuloksia vääristävät tekijät tulee ottaa huomioon	55
Tieteen yleistajuistaminen ja tiedeviestinnän haasteet	57
Merkittävä vai mitätön riski?	59
<i>Tehtävät</i>	61
Yhteenveto	62

II

Terveyden ja sairauden historiaa	65
5 Väestön terveyden kehitys maatalousyhteiskunnissa	66
Metsästäjä-keräilijöiden terveys ja sairaudet	67
Yhteiskuntien synty loi terveyserot	68
Tiede kehittyi antiikin aikana	69
Terveysoppeja antiikista keskiaikaan	71
Kulkutaudit hallitsivat keskiaikaa	72
Keskiajalta kohti uutta aikaa	73
<i>Tehtävät</i>	75
6 Väestön terveyden kehitys teollistumisen jälkeen	76
Kansanterveystyön synty	77
Peruna parantaa ravitsemusta	78
Taudinaiheuttajat löydetään	80
Rokotukset ja penisilliini keksitään	81
Kansanterveystyön kehitys Suomessa	82
Tartuntataudeista elintapasairauksiin	84
Kansanterveystyön uusi nousu	85
<i>Tehtävät</i>	86
<i>Näkökulma: Tartuntataudeilta suojautuminen</i>	87

7 Terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys Suomessa	88	Terveystieteiden tutkimuskeskus	133
Terveystieteiden tutkimuskeskus	88	Priorisointi	135
Palveluja kasvavan väestön terveyden tueksi	90	<i>Tehtävät</i>	137
Sairaalaverkosto ja sairausvakuutus	92	<i>Näkökulma: Eutanasia ja saattohoito</i>	138
terveyttä tukemaan	92	11 Terveiden eriarvoisuus haasteena Suomessa	140
Terveyspolitiikan kulta-ajalta lama-ajan	93	Sosioekonomiset terveyserot	142
seurauksiin	93	Aineelliset tekijät vaikuttavat	144
Julkiset terveys- ja sosiaalipalvelut nykyään	94	mahdollisuuksiin	144
Yksityinen ja kolmas sektori palveluiden	96	Terveyskäyttäytyminen terveyserojen	145
tuottajina	96	selittäjänä	145
Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus	97	Psykososiaaliset tekijät terveyserojen	146
Hyvinvointivaltion tulevaisuuden haasteet	98	taustalla	146
<i>Tehtävät</i>	99	Keinoja sosioekonomisten terveys-	148
8 Terveiden teknologisoituminen	100	erojen kaventamiseen	148
Teknologia itsehoidon työkaluna	101	<i>Tehtävät</i>	150
Terveystieteiden tutkimuskeskus	103	12 Globaalit terveyden haasteet	151
Biotekniikka ja perimästä saatava tieto	105	Yhteiskunnan kehityksen mittaaminen	152
terveydenhuollon tukena	107	Globaalin terveyden mittaaminen	153
Terveysteknologia turvallisuuden tukena	107	Köyhyys terveyserojen selittäjänä	154
Teknologian haittoja ja uhkia	108	Väestönkasvu globaalin kansan-	156
terveydelle	108	terveyden haasteena	156
<i>Tehtävät</i>	109	Muuttunut tautitaakka	159
Yhteenveto	110	Ympäristön terveysvaikutukset	161
III		<i>Tehtävät</i>	163
Terveyden eettiset ja globaalit haasteet	113	13 Globaali terveyden edistäminen	164
9 Etiikka, arvot ja terveys	114	YK ohjaa kansainvälistä yhteistyötä	165
Etiikka on arvoja	116	YK:n vuosituhtausvaimeiden	166
Moraalisen motivaation ongelma	118	saavutukset kertovat yhteistyön voimasta	166
Moraaliseen toimintaan liittyvät	119	YK:n kestävän kehityksen tavoitteilla	168
oikeuksia ja velvollisuuksia	119	luodaan terveyttä ja hyvinvointia	168
Normit ohjaavat toimintaa	120	WHO globaalin terveyden edistämisen	169
Moraaliteoriat eettisen ratkaisun tukena	122	ytimessä	169
Terveyden ja sairauden eettisiä nyky-	124	WHO:n toimintaohjelma terveyden	170
haasteita	124	eriarvoisuuden kaventamiseen	170
<i>Tehtävät</i>	125	Unicef edistää lasten terveyttä ja	171
10 Terveidenhuollon eettiset kysymykset	126	hyvinvointia	171
Lääkärin ammatin eettisyys	127	Euroopan unionin terveystyö	172
Terveydenhuollon arvoja	129	Luonnonkatastrofit ja humanitaariset	173
Potilaan oikeudet terveydenhuollossa	131	kriisit vaativat nopeaa apua	173
		Globaalin yhteistyön haasteita	175
		<i>Tehtävät</i>	175
		Yhteenveto	176
		Hakemisto	178
		Kuvalähteet	185